

Права ромів у стані кризи: 33 правозахисні організації виступили зі спільною заявою

Київ, 9 червня 2026 року – коаліція правозахисників та організацій громадянського суспільства сьогодні попередила про систематичні атаки на найбільшу етнічну меншину Європи на тлі зростання фашистських тенденцій, сек'юритизації та руйнування міжнародного порядку, заснованого на верховенстві права. Мережа захисту прав ромів (Roma Rights Network) – коаліція з 33 організацій-членів із 21 європейської країни – заявила, що ситуація з правами людини ромського населення перейшла у стан гострої кризи. Ця спільна декларація стала результатом щорічної зустрічі Мережі в Парижі, де учасники оцінили стрімке погіршення ситуації, що характеризується посиленням впливу ультраправих урядів, ерозією демократії та системним демонтажем механізмів захисту расово маргіналізованих груп населення.

Експерти з прав людини стверджують, що переслідування ромів більше не є наслідком політичних прорахунків або байдужості держави, а стало свідомим політичним проектом, який за короткий час значно прискорив процес сек'юритизації ромських громад. В [Угорщині](#) толеруються антиромські політичні мітинги та діяльність дружинників. У [Греції](#) щотижня відбуваються масові випадки етнічного профілювання та мілітаризовані поліцейські рейди. В [Італії](#) ухвалено антиромські закони у сфері безпеки, які фактично криміналізують материнство. У [Словенії](#) антиромське законодавство дозволяє масове спостереження та поліцейські рейди проти цілих громад.

По всій Європі ромів дедалі частіше представляють не як громадян, що мають права, а як внутрішню загрозу безпеці. Це супроводжується скоординованими спробами дискредитувати громадянське суспільство та цілеспрямованим скороченням фінансування антирасистських рухів, оскільки уряди віддають пріоритет військовим витратам замість соціального захисту.

Водночас, перехід від системи державних зобов'язань до такої, що хибно пов'язує права з «обов'язками», підриває саму основу прав людини. Права та обов'язки не є взаємно обумовленими: кожна людина має невід'ємні права незалежно від своєї здатності «інтегруватися» чи виконувати визначені державою вимоги. Водночас кожен громадянин несе відповідальність незалежно від обсягу реалізації своїх прав. Через змішування цих понять політичні діячі використовують риторику відповідальності для виправдання скасування спеціальних правових механізмів і цільового фінансування для ромів. У поєднанні з політикою «мейнстримінгу» прав, яка розмиває спеціальні заходи захисту, переводячи їх у загальні соціальні цілі, це робить ромів невидимими для державної політики. На тлі підготовки нової Багаторічної фінансової рамки ЄС (MFF) на 2028–2034 роки, яка може скасувати окреме фінансування ромської рівності, Європейський Союз ризикує залишити своїх найбільш вразливих громадян на розсуд націоналістичних урядів.

«Ми є свідками навмисного демонтажу механізмів захисту, які раніше забезпечували безпеку найбільш вразливих груп населення», — заявив Джордже Йованович, президент Європейського центру з прав ромів (ERRC), який координує діяльність Мережі захисту прав ромів. «Наратив про те, що роми повинні “заслужити свої права” через “інтеграцію”, є хибним і використовується для виправдання їхнього виключення. Сек’юритизація наших громад та позбавлення підтримки тих, хто захищає наші права, є свідомими політичними рішеннями, а не випадковими помилками державної політики. Ми не приймемо Європу, де громадянство залежить від етнічного походження. Наша боротьба — за універсальність прав людини, і ми продовжуватимемо притягати ці уряди до відповідальності незалежно від політичної ціни».

Мережа захисту прав ромів закликає інституції ЄС, держави-члени та міжнародних донорів:

- **Припинити сек’юритизацію:** Скасувати законодавство, яке криміналізує ромські громади, та припинити застосування військових методів щодо цивільного населення.
- **Захистити громадянське суспільство:** Забезпечити стале фінансування антирасистських активістів та гарантувати безпечний простір для діяльності правозахисників.
- **Забезпечити відповідальність:** Розслідувати та переслідувати злочини на ґрунті ненависті та випадки державної дискримінації, включно з діяльністю груп ненависті, які діють безкарно.
- **Зберегти специфічний підхід:** Залишити чітко визначені цілі щодо рівності ромів та окремо виділене фінансування у бюджеті ЄС після 2030 року, не допускаючи розмивання прав ромів у загальних програмах «соціальної інклюзії».

Атаки на права ромів є передвісником ерозії прав і свобод для всіх. Мережа захисту прав ромів залишається об’єднаною у своїй відданості захисту універсальності прав людини та верховенства права.

Мережа захисту прав ромів була створена Європейським центром з прав ромів (ERRC) у 2022 році. Вона об’єднує ромських і неромських активістів, які працюють над захистом прав ромів та інших груп, що зазнають антиромських проявів і дискримінації по всій Європі. Наразі мережа включає 33 організації з 21 країни. Щорічна зустріч відбулася в Парижі 26–28 травня 2026 року.

Контакт для додаткової інформації та організації інтерв’ю:

Юліан Кондур
Директор зі стратегічного розвитку фонду
МБО «Ромський жіночий фонд “Чіріклі”»
fond.chirikli@gmail.com
+38 (044) 486-21-60